

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 689/2022-26

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Roberta Šorla a sudcov Petra Straku (sudca spravodajca) a Martina Vernarského v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Chmurom, Zvonárska 8, Košice, proti postupu Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 15C/127/2011 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 1/2020 z 28. apríla 2020 a postupu Krajského súdu v Bratislave v konaní sp. zn. 16Co/133/2022 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní sp. zn. 15C/127/2011 po právoplatnosti nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky č. k. II. ÚS 1/2020 z 28. apríla 2020 **bolo porušené** základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Sťažovateľovi **p r i z n á v a** finančné zadost'učinenie **2 000 eur**, ktoré mu **j e** Okresný súd Bratislava I **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Bratislava I **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľovi trovy konania **492,31 eur** a zaplatiť ich právnenému zástupcovi sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 18. novembra 2022 domáhal vyslovenia porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Tiež navrhoval prikázať krajskému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov, priznať finančné zadostučinenie 6 000 eur a náhradu trov konania.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ sa žalobou doručenou okresnému súdu 27. júla 2011 domáha proti žalovanej zaplata 14 750 eur z titulu použitia autorského diela za každú odvysielanú reláciu vrátane jej zhliadnutí na internete a zaplata 5 000 eur z titulu neoprávneného zásahu do autorského diela. Spornou otázkou bolo, či sťažovateľ je autorom prekladu slovenskej verzie hry [REDAKOVANÉ].

3. Okresný súd v poradí prvým rozsudkom zo 7. februára 2013 žalobu zamietol. Krajský súd uznesením č. k 14Co/347/2013 z 15. novembra 2016 zrušil rozsudok okresného súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu nedostatočne vykonaného dokazovania. Najvyšší súd Slovenskej republiky dovolanie žalovanej uznesením z 27. júna 2019 odmietol. Spis bol okresnému súdu vrátený 10. júla 2019. Okresný súd 8. júla 2022 rozhodol v poradí druhým rozsudkom, proti ktorému podal sťažovateľ 26. júla 2022 odvolanie.

4. Sťažovateľ namieta, že vec nie je viac ako jedenásť rokov právoplatne rozhodnutá a k takémuto stavu negatívne neprispel. Súdny spor ho časovo, finančne a psychicky zaťažuje. Podporne poukázal na nález ústavného súdu č. k. III. ÚS 87/2020.

II.

5. Ústavný súd uznesením č. k. III. ÚS 689/2022 z 8. decembra 2022 prijal ústavnú sťažnosť sťažovateľa na ďalšie konanie v časti, v ktorej sa domáhal vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie svojej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu po právoplatnosti nálezú ústavného súdu a postupom krajského súdu. V časti namietaného postupu okresného súdu pred právoplatnosťou nálezú ústavného súdu odmietol ústavnú sťažnosť sťažovateľa podľa § 56 ods. 2 písm. d) v spojení s § 55 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ako neprípustnú. Podľa § 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde ústavný súd doručil ústavnú sťažnosť okresnému súdu aj krajskému súdu na vyjadrenie.

6. Okresný súd vo vyjadrení ospravedlňuje dĺžku namietaného konania nepriaznivou pandemickou situáciou a náročnosťou posudzovanej veci. Prejednávajúca sudkyňa uviedla, že vec jej bola pridelená 19. decembra 2017, pričom nejde o prednostnú agendu. Na neprimeranú záťaž súdneho oddelenia upozornila aj predsedu okresného súdu a po vrátení veci ústavným súdom konala bez prietáhov a vykonala nevyhnutné úkony smerujúce k meritórnemu rozhodnutiu. Sťažnosť sťažovateľa podľa nej vo vzťahu k okresnému súdu neobsahuje žiadne skutočnosti, ktoré by neboli už ústavným súdom posudzované.

7. Krajský súd vo vyjadrení uviedol, že skoršiemu prejednaniu a rozhodnutiu veci bránili okolnosti objektívnej povahy, a preto žiada ústavný súd, aby na tieto skutočnosti pri posudzovaní ústavnej sťažnosti prihliadol. Predseda senátu uviedol, že po prioritnom naštudovaní spisu všetkými členmi

senátu bude vo veci rozhodnuté najneskôr koncom tretieho štvrtroka 2023. Ďalej uviedol, že príprava odvolacieho konania v trvaní 9 mesiacov je ústavne akceptovateľná.

III.

8. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov“ zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“. V obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07, III. ÚS 233/2022), čo umožňuje preskúmať ich namietané porušenie spoločne.

9. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. K odstráneniu tohto stavu dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04). Porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov sa skúma s ohľadom na okolnosti prípadu z pohľadu (i) právnej a faktickej zložitosti veci, (ii) správania účastníka a (iii) postupu súdu (I. ÚS 41/02). Okrem toho sa prihliada aj na význam sporu pre účastníkov [II. ÚS 32/02, obdobne rozsudok ESLP zo 16. 12. 2003 vo veci Záborský a Šmáriková proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 58172/00]. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa účastník obrátil na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie (čl. 17 Civilného sporového poriadku).

10. Ústavný súd v predchádzajúcom náleze (bod 22) vyhodnotil vec sťažovateľa ako vec, ktorá tvorí špecifickú oblasť práva a vyžaduje si osobitnú starostlivosť všeobecného súdu (I. ÚS 473/2010, IV. ÚS 180/05). Právnu a vecnú náročnosť veci odvodzoval najmä od dokazovania. Ústavný súd môže sťažovateľovi vytknúť, že zbytočné prietahy v konaní sa nepokúsil odstrániť sťažnosťou adresovanou predsedovi súdu a priamo využil podanie už druhej ústavnej sťažnosti. Aj napriek tomu, že v rozhodovacej činnosti ESLP (rozsudok ESLP z 12. 6. 2012 vo veci Ištván, Ištvánová proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 30189/07, rozsudok ESLP z 12. 6. 2012 vo veci Komanický proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 40437/07, rozsudok ESLP z 25. 6. 2013 vo veci Sika proti Slovenskej republike, sťažnosť č. 1640/07) sťažnosť adresovaná predsedovi súdu nie je účinným prostriedkom nápravy, nedostatok aktivity uplatnenia ústavný súd neprehliada, najmä pri priznaní primeraného finančného zadosťučinenia. V neprospech sťažovateľa možno pripísať odročenie pojednávania na jeho žiadosť (14. mája 2021, 12. októbra 2021) pre účely mimosúdneho urovnania so žalovaným.

11. Vo veci sťažovateľa bolo rozhodnuté rozsudkom okresného súdu č. k. 15C/127/2011 zo 7. februára 2013. Krajský súd uznesením č. k. 14Co/347/2013 z 15. novembra 2016 rozsudok okresného súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a nové rozhodnutie. Najvyšší súd uznesením č. k. 4Cdo/97/2019 z 27. júna 2019 dovolanie odmietol. Sťažovateľ následne podal prvú ústavnú sťažnosť doručенú ústavnému súdu 28. októbra 2019. Spis bol okresnému súdu zo strany najvyššieho súdu vrátený 10. júla 2019. Ústavný súd nálezom z 28. apríla 2020 vyslovil porušenie identických referenčných noriem v konaní okresného súdu, priznal sťažovateľovi finančné zadosťučinenie 500 eur a vyslovil príkaz okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietáhov. Nález ústavného súdu nadobudol právoplatnosť 20. mája 2020. Okresný súd následne rozhodol

rozsudkom č. k. 15C/127/2011 z 8. júla 2022. Spis bol krajskému súdu predložený 4. novembra 2022. Z vyjadrenia krajského súdu vyplynulo, že vec sťažovateľa bude najneskôr rozhodnutá koncom tretieho štvrťroku 2023.

12. Ústavný súd pri namietanom postupe všeobecných súdov vychádzal zo svojej ustálenej rozhodovacej praxe, podľa ktorej zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, teda takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty účastníkov konania (III. ÚS 635/2022). V tomto smere je neprehradiateľnou skutočnosť, že rozhodnutie okresného súdu z procesno kvalitatívneho pohľadu pred krajským súdom neobstalo, bolo zrušené, čo možno pripísať nesústredenej činnosti a predĺženiu konania.

13. Ústavný súd posudzoval dĺžku konania vo veci sťažovateľa od právoplatnosti nálezu ústavného súdu (20. mája 2020) v trvaní dvoch rokov a šiestich mesiacov. Podľa chronológie úkonov bol spis v dispozičnej sfére okresného súdu od 2. júna 2020 do 4. novembra 2022 (v trvaní dvoch rokov a piatich mesiacov). K dĺžke konania prispelo opakované odročenie pojednávania z dôvodu doplnenia dokazovania a nepriaznivej pandemickej situácie. Nepriaznivá pandemická situácia má síce relevanciu, no nemôže byť dôvodom na nekonanie súdov a nepredstavuje zásadnú prekážku pre fungovanie súdnictva (III. ÚS 660/2022).

14. Okresný súd z dôvodu podaného odvolania sťažovateľa predložil spis krajskému súdu 4. novembra 2022. Sťažovateľ podal ústavnú sťažnosť 19 dní po predložení veci krajskému súdu. Z vyjadrenia krajského súdu vyplýva, že vec sťažovateľa bude rozhodnutá najneskôr koncom tretieho štvrťroku 2023. Ústavný súd nepovažuje postup krajského súdu za ústavne problematický, preto s prihliadnutím na zložitosť veci v tejto časti ústavnej sťažnosti (proti krajskému súdu) nevyhovel (III. ÚS 179/2022). Ústavný súd v obdobných prípadoch, akým je aj preskúmaná vec, keď sa vec preskúmava odvolacím súdom už po druhýkrát, považoval za ústavne akceptovateľnú dobu rozhodovania jeden rok (III. ÚS 421/2017, III. ÚS 106/2018). Ústavný súd v súvislosti s uvedeným dodáva, že toto rozhodnutie nepredstavuje prekážku rozsúdenej veci a v prípade vzniku zbytočných prietahov na krajskom súde sa sťažovateľ môže opätovne obrátiť na ústavný súd s ústavnou sťažnosťou.

15. Z vyjadrenia predsedu okresného súdu možno dedukovať veľmi ťaživú situáciu na súde, ktorý čelí enormnému náporu vecí pri jeho personálnom poddimenzovaní. Systémové nedostatky pri správe súdnictva vrátane tých, ktoré súvisia so zmenou zákonného sudcu bez ohľadu na to, ktorý zo štátnych orgánov za ne zodpovedá, nemôžu byť dôvodom neuznania základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov a nezbavujú Slovenskú republiku zodpovednosti za prietahy (II. ÚS 481/2017). Zmyslom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov nie je pomenovanie príčin prietahov v konaní alebo vyvodenie zodpovednosti vo vzťahu k stranám, ich advokátom, sudcom, súdnej administratíve, predsedom súdov či k rezortnému ministerstvu (III. ÚS 103/2021). Ústavný súd môže spoľahlivo konštatovať, že Okresný súd Bratislava I je, čo sa týka včasnosti vybavovania vecí, na ústavnom súde neprimerane často napádaný. V tejto súvislosti upozorňuje, že tento rozsiahly a akútny problém by si vyžadoval od rezortného ministerstva rýchle a efektívne riešenie (III. ÚS 694/2021).

16. Ústavný súd vzhľadom na okolnosti prípadu vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu.

17. Aj napriek zisteniu ústavného súdu, že došlo k porušeniu uplatnených práv sťažovateľa postupom okresného súdu v namietanom konaní v období po právoplatnosti nálezu ústavného súdu, neprikázal mu, aby v tomto konaní konal bez zbytočných prieťahov, pretože táto povinnosť už bola okresnému súdu uložená v náleze ústavného súdu, naďalej platí (II. ÚS 1/2020 z 28. apríla 2020) a v konečnom dôsledku na porušenie príkazu konať bez zbytočných prieťahov ústavný súd aj prihliadol.

IV.

18. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

19. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia 6 000 eur. Cieľom primeraného finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen deklaráciu namietaného porušenia (IV. ÚS 210/04). Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti. Zohľadňujúc konkrétne okolnosti posudzovanej veci, predmet posudzovaného konania, povahu a význam dotknutých práv, neefektívnu a nesústredenú činnosť okresného súdu, závery vyplývajúce z predchádzajúceho nálezu ústavného súdu, už raz priznanú relatívnu satisfakciu (500 eur), ako aj celkovú dĺžku konania viac ako jedenásť rokov ústavný súd doplnil ochranu aj o priznanie finančného zadosťučinenia 2 000 eur [§ 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

20. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 492,31 eur. Pri výpočte trov právneho zastúpenia sťažovateľa ústavný súd vychádzal z vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov [§ 1 ods. 3, § 11 ods. 3, § 13a ods. 1 písm. a) a c), § 16 ods. 3 vyhlášky]. Základná sadzba odmeny za jeden úkon právnej služby uskutočnený v roku 2022 je 193,50 eur a hodnota režijného paušálu je 11,63 eur. Sťažovateľovi vznikol nárok na náhradu trov konania za dva úkony právnej služby vykonané v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie sťažnosti) vrátane 20 % DPH.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. februára 2023

Robert Šorl
predseda senátu